

Sociālo pakalpojumu attīstības padomei

Par „Rīcības plāns deinstitutionalizācijas īstenošanai 2015.-2020.gadam” papildinājumiem un grozījumiem

Rīgā, Nr.2015-1-26

Cienītās dāmas un godātie kungi!

Biedrība „Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem „ZELDA”” (turpmāk – RC ZELDA) vēlas sniegt viedokli par Rīcības plānu deinstitutionalizācijas īstenošanai 2015.-2020.gadam (turpmāk – Plāns) Latvijā.

Plānā ietvertā deinstitutionalizācijas (turpmāk – DI) definīcija (3.lpp) neietver otru svarīgāko DI aspektu – institucionālās aprūpes samazināšanu līdz to pilnīgai slēgšana, kā arī pašreiz institucionālajā aprūpē esošo personu tiesības uzsākt patstāvīgu dzīvi ārpus institūcijas. Nenoliedzami, bez sabiedrībā balstīto pakalpojumu izveides nav iespējams īstenot DI procesu, bet šim plānam īpaši jāatspoguļo ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 19. pantā noteiktais, ka ikvienai personai ir tiesības izvēlēties savu dzīvesvietu. Tādējādi Plānā vēlreiz jāuzsver pašreiz institūcijās dzīvojošo personu tiesības izvēlēties savu dzīvesvietu un saņemt sabiedrībā balstītos pakalpojumus.

Vispārējos pamatprincipos DI ieviešanas mehānisma īstenošanai norādīts (5. lpp), ka „institūciju personālu iesaista DI procesā, apmāca un pārkvalificē sabiedrībā balstīto pakalpojumu sniegšanai.” Citu valstu pieredze īstenojot DI liecina, ka ne visiem darbiniekiem ir vēlme un spējas apgūt citas darba metodes un mainīt attieksmi, jo īpaši attiecībā uz prasmēm sniegt atbalstu lēmumu pieņemšanā personām ar garīga rakstura traucējumiem. Citu valstu pieredze rāda, ka apmācības pašas par sevi nenozīmē, ka institūciju darbinieki spēs pārkvalificēties sabiedrībā balstīto pakalpojumu sniegšanai. Tādējādi būtu precizējams, ka institūciju personālam tiek piedāvāta iespēja iesaistīties DI procesā, nodrošinot apmācības sabiedrībā balstīto pakalpojumu sniegšanai.

Plāna 6. lpp. precizējams ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām nosaukums (norādīts „cilvēku”).

Plāna 11. lpp. iespējams jāprecizē gads (norādīts 2015.), kurā veikta VSAC filiāļu reorganizācija.

Plāna 11. lpp. norādīts, ka 2013. gadā VSAC filiālēs tika īstenots izmēģinājumu projekts. Lūgums atsevišķi norādīt bērnu un pieaugušo skaitu noteiktajiem aprūpes līmeņiem, jo pašreizējā informācija rada priekšstatu, ka vienas un tās pašas metodes tika piemērotas kā bērniem, tā arī pieaugušajiem ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem, un personām ar redzes traucējumiem. Tādējādi bērni būtu norādāmi kā atsevišķa grupa.

Plāna 6.1.sadaļa Deinstitutionalizācijas procesa vadība 2.2. punktā norādīta aktivitāte, kas paredz slēgt sadarbības līgumus par klientu individuālo novērtēšanu. Papildus būtu jānorāda par kādu metožu pielietošanu klientu novērtēšanai tiks gatavota specifikācija iepirkuma procedūrai.

Plāna 6.3.sadaļas Vajadzību pēc pakalpojumiem novērtējums 3.2. punktā norādīts, ka ir identificēti 770 VSAC klienti, kuri uzturas filiālēs, kuras tiks slēgtas. Lūgums papildus norādīt, kāds šajās 3 filiālēs ir klientu īpatsvars pēc noteiktajiem aprūpes līmeņiem. Ņemot vērā, ka ir būtiski lēmumu pieņemšanās par institūciju slēgšanu iesaistīt visas ieinteresētas puses, ir nepieciešams precīzi norādīt, kuras VSAC filiāles paredzēts slēgt. Papildus lūgums norādīt par tālāko rīcību situācijās, ja kāds no klientiem izvēlēties turpināt institucionālo aprūpi filiālē, kuru paredzēts slēgt.

Plāna 6.5.sadaļas Personāla apmācības, klientu sagatavošana pārejas procesam un sociālo pakalpojumu nodrošināšana dzīvesvietā/ pašvaldībās 2.1.punkts jānorāda, ka klientu sagatavošanu pārejai uz dzīvi sabiedrībā veic persona, kura apguvusi uz personu centrētas plānošanas metodes, kurai klients uzticas, vai izrāda uzticēšanos. Savukārt pie profesionāļu uzskaitījuma jāpiemin arī psihiatrs, ja šāda speciālista piesaiste norādīta individuālajā atbalsta plānā personai ar garīga rakstura traucējumiem.

Ar cieņu

RC ZELDA direktore

I.Leimane-Veldmeijere

S.Skirmante
67442828, 27650303